

Journal of Recreation and Tourism Research

Journal home page: www.jrtr.org
ISSN:2148-5321

BALIKESİR KENT HALKININ YAŞADIKLARI KENTTEKİ REKREASYON FAALİYETLERİNE KATILIMLARI VE YEREL REKREASYON İMKANLARININ YETERLİLİK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

S. Banu YILDIZ^a

Sultan N. KILIÇ^b

Ali Kemal GÜRBÜZ^c

^aBalıkesir Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Yrd. Doç. Dr. (banugulec23@hotmail.com)

^bBalıkesir Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Arş. Gör. (sultankilic55@gmail.com)

^cBalıkesir Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Prof. Dr. (akemalgurbuz@hotmail.com)

ÖZET

Çalışmada Balıkesir kent halkının yine aynı kentteki rekreasyon faaliyetlerine katılımları ve yerel rekreasyon imkanlarının yeterlilik düzeyleri hakkındaki değerlendirmelerinin anket yardımıyla belirlenmesi amaçlanmıştır. Ankete katılan bireyler rastgele örneklem yöntemi ile seçilmiş ve sonuçlar bazı istatistiksel teknikler yardımıyla analiz edilmiştir. Bulgular çeşitli ve ayrıntılı olmakla birlikte içlerinde bazıları daha dikkate değerdir. Çarpıcı olan bulgulara göre, kente sonradan gelenlerde yetersizlik algısı daha fazla olup, kalış süresi arttıkça bu yetersizlik algısı daha da artmaktadır. Bunun yanı sıra eğitim düzeyi ve gelir düzeyi fazla olanlarda da yetersizlik algısı daha fazladır. Devlet memuru olmak ta yetersizlik algısının daha fazla olmasına yol açmaktadır. Bu tür saptamaların beraberinde getirdiği bazı önemli politika çıkarımlarına da çalışmada değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: rekreasyon imkanları, rekreasyon eğilimleri, Balıkesir rekreasyon, yerel rekreasyon.

ABSTRACT

THE PARTICIPATION OF BALIKESIR CITY PEOPLE IN THE RECREATIONAL ACTIVITIES IN THE CITY THEY LIVE AND THE DETERMINATION OF ADEQUACY LEVELS OF LOCAL RECREATION FACILITIES

The aim of the study is to determine the Balıkesir city people's assessments on their participation in recreational activities in the city and adequacy levels of local recreation facilities through the survey. Individuals surveyed were selected by random sampling method and results were analyzed by using several statistical techniques. Although the findings are varied and detailed, some of them are remarkable. According to the findings striking, inadequacy perception of the newcomers to the city is much more and as long as the residence time increases, the inadequacy perception further increases. Moreover, in those with higher education and income levels, inadequacy perception is more. Being a civil servant also leads to be more inadequacy perception. Some important policy implications brought about by such determinations have also been addressed in the study.

Keywords: recreation facilities, recreation trends, Balıkesir recreation, local recreation.

GİRİŞ

Günümüz şartlarında kentleşmenin meydana getirdiği iş yoğunluğu ve artan stres rekreasyon faaliyetlerine duyulan ihtiyacı artırmaktadır. Bu ihtiyaç, rekreasyon faaliyetlerinin kişisel ve toplumsal olarak sağladığı faydalardan ileri gelmektedir. Rekreasyonun faydaları kişisel yönden insanın fiziki sağlık gelişimini sağlaması, ruh sağlığını kazandırması, sosyalleştirmesi, yaratıcılık, kişisel beceri ve yeteneğini geliştirmesi, çalışma başarısı ve iş verimine olumlu etkisi, ekonomik hareketlilik, toplumsal yönden ise toplumsal dayanışma ve bütünleşmeyi sağlamasıdır (Karaküçük, 1999: 93). Günümüzde rekreasyon kavramı mutlu bireylere sahip olmayı amaçlayan bir toplum için çok önemlidir (Gürbüz, 2015). Kişilerin iradelerine göre değerlendirebilecekleri boş zamanın ihtiyaç olarak görüldüğü günümüz şartlarında, gelişmekte olan ve gelişmiş ülkelerde gerçekleştirilen rekreasyon etkinlikleri kişilerin yaşamlarında yeni alışkanlıklar ve yeni yaşam tarzları meydana getirmiştir (Hacıoğlu, Gökdeniz ve Dinç, 2015: 51). Rekreasyon ve boş zaman aktiviteleri ülkeler için o kadar önemlidir ki talepteki her hangi bir bozulma ekonomilerde ciddi etkiler bırakabilir (Gartner ve Lime, 2000: 5). Uluslararası boyutta 2014 yılında yapılan seyahatlerin %53' ü (598 milyon kişi) rekreasyon, eğlence ve tatil amacıyla gerçekleşmiştir (UNWTO, 2015: 4-5).

Rekreasyon ile ilgili olarak öncelikle ele alınması gereken konuların başında “boş zaman” kavramı gelmektedir. Çünkü, rekreasyon herşeyden önce boş zamanı olan insanların gerçekleştirebildikleri bir faaliyet türüdür (Sağcan, 1986: 1). Zorunluluklardan kurtulup bireyin kendi isteğine göre gerçekleştirebileceği etkinlikler için ayrabildiği zamandır. Sanayi devrimi ile birlikte üretim alanındaki meydana gelen teknik gelişmeler, yasal haklarda görülen iyileştirmeler neticesinde bu alanda çalışan insanlara, daha iyi çalışma şartları yaratarak çalışanların fiili çalışma sürelerini kısaltmıştır. Çalışma sürelerinin kısaltılması ile ortaya çıkan iş dışı zaman olarak adlandırılan boş zaman artmıştır (Hacıoğlu vd., 2015: 16-21). Sanayideki düzenlemelerin yanı sıra sosyal politika ile ilgili çalışmalar da boş zamanın artmasına yol açmıştır (Usta, 2014: 100).

Rekreasyon, günümüzde bir çok anlamın yüklendiği ve kapsamına çok çeşitli aktivitelerin alındığı sıkça söylenen bir kavramdır ve bu nedenle bir çok tanımlamalar yapılmıştır (Karaküçük, 56). Fransızca “recreation” kelimesinden gelen rekreasyon Türk Dil Kurumu tarafından “İnsanların boş zamanlarında, eğlence ve spor amacı ile gönüllü olarak katıldıkları etkinlikler” ve “Bir bölgeyi insanların eğlenme, dinlenme amacıyla kullanabilecekleri bir duruma getirme” şeklinde

tanımlanmaktadır. “Recreation” kelimesi Latince sağlığı geri getirme anlamına gelen “recreatio” kökünden gelmektedir. Rekreasyon kelimesini tanımlamak için kullanılan ve “insanların iş için tekrar yenilenmelerini sağlayan aktivite” anlamına gelen eski yaklaşım yeterli değildir. Bazı tanımlar rekreasyonu “restoration” (yenileme) olarak ifade ederken çoğu “aktivite/ekinlik türü” olarak görmektedir. “Zorunluluğu olmayan aktivite/ekinlik” görüşü çoğunluktadır (Torkildsen, 2005: 57). Ayrıca rekreasyon sözcük olarak “dinlendirmek, eğlendirmek, canlandırmak” anlamlarına sahiptir (Kozak vd., 2014: 57). Dinlenme ve eğlenmeye yönelik ihtiyaç evrensel bir ihtiyaç olup İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 24. ve 27. maddelerinde de yer verilmiştir (www.unicef.org);

Madde 24 - Her şahsın dinlenmeye, eğlenmeye, bilhassa çalışma müddetinin makul surette sınırlandırılmasına ve muayyen devrelerde ücretli tatillere hakkı vardır.

Madde 27 - 1. Herkes, topluluğun kültürel faaliyetine serbestçe katılmak, güzel sanatları tatmak, ilim sahasındaki ilerleyişe iştirak etmek ve bundan faydalanmak hakkını haizdir.

Rekreasyon aynı zamanda insanların çalışmadıkları zamanlarını mutlu olacakları tarzda, hoşça değerlendirebilmeleri demektir (Gürbüz, 2015: 9). Rekreasyon insanların çalışma saatleri dışındaki boş zamanında katıldığı faaliyetlerle ilgilidir. Bunlar günlük yapılan, ya da hafta sonlarında yapılan veya yıllık izinler ve daha uzun tatiller gibi dönemlerde yapılan ve çeşitliliği olan birçok faaliyetten oluşur (Karaküçük: 56). Rekreasyon faaliyetleri toplumlara ve bireylerin değişen ihtiyaçlarına göre farklılık gösterebilmektedir. Rekreasyon, bireyin veya bireyin içinde bulunduğu toplumun sosyo-ekonomik değişkenleri ile de etkileşim hâindedir. Ayrıca toplumun değer yargılarından da etkilenmektedir (Köktaş, 2004: 10). Faaliyetlerin bazı faktörler tarafından etkilendiği görülmektedir. Örneğin, dışarıda yapılan rekreasyon harcamalarında rekreasyon ürününün türüne göre gelir esnekliği önemli ölçüde değişiklik göstermektedir (Boman vd., 2013: 53). Tablo 1'de görülebileceği gibi boş zaman etkinliklerine katılımı etkileyen faktörler kişisel, sosyal ve fırsat faktörleri olmak üzere üçe ayrılmaktadır:

Tablo 1. Boş Zaman Etkinliklerine Katılımı Etkileyen Etkenler

Kişisel Faktörler	Sosyal Faktörler	Fırsat Faktörleri
Yaş	Görev	Uygun kaynaklar
Yaşam dönemi	Gelir	Tesisler (tip ve kalite)
Cinsiyet	Harcanabilir gelir	Farkındalık
Medeni hal	Refah	Fırsatları
Berberinde	Araba sahipliği	algılama
yaşayanlar ve yaşları	ve mobilite	Farkındalık
Hayat gayesi	Sahip olunan zaman	Rekreasyon hizmetleri
Kişisel yükümlülükler	Görevler	Hizmetlerin dağıtımı
Çevresi karşı	Ev ve sosyal çevre	Erişim ve lokasyon
hürmetkârlık	Boş zaman algıları	Etkinlik seçimi
Yetenek ve yeterlilikler (fiziksel, sosyal ve entelektüel)	Tutum ve motivasyonlar	Ulaşım
Kişilik ve güven	İlgiler ve iştiligal	Maliyet: Önce, sırasında, sonra
Özkültür	Yetenek ve yeterlilikler (fiziksel, sosyal ve entelektüel)	Yönetim: Eğitim ve destek
Aldığı terbiye ve geçmiş	Kişilik ve güven	Pazarlama
	Özkültür	Programlama
	Aldığı terbiye ve geçmiş	Organizasyon ve liderlik
		Sosyal kabul
		Siyasi
		politikalar

Kaynak: Torkildsen, G. (1999). Leisure And Recreation Management. SponPress. s. 114. den aktaran Türkay, O. (2015). Rekreasyon İşletmeleri., B. Zengin & Ş. Demirkol (Ed.) içinde, Turizm İşletmeleri, (Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 3.baskı), İstanbul: Değişim Yayınları. s.362.

Rekreasyonun daha yaygın hale gelebilmesi ve daha etkin bir şekilde yapılması için resmi kuruluşlarca desteklenmesi gerekmektedir. Rekreasyon için yeterli imkan ve ortam sağlandığı takdirde toplumun yaşam kalitesi üzerinde önemli ölçüde katkı sağlayacaktır (Yılmaz, Küçüktopuzlu ve Çerez, 2006: 4). Başta yerel yönetimler olmak üzere halk için rekreasyon alanlarının hazırlanması, geliştirilmesi ve eksikliklerin giderilmesi psikolojik ve sosyal açıdan faydalı olabilecektir.

Rekreasyonun boş zamanlarda yapılan bir faaliyet olduğunu belirttik.Boş zamanın ise çeşitleri bulunmaktadır. Uzun süreli boş zaman, kısa süreli boş zaman, günlük boş zaman gibi (Hacıoğlu vd., 2015: 28).Uzun süreli boş zaman kişilerin işlerine günlerce ya da haftalarca ara verdikleri boş zamanı ifade eder ve kişiler bu zamanı tatile çıkmak (bir çeşit rekreasyon faaliyeti) için değerlendirebilir.Fakat “uzun süreli” denilen bu boş zaman ile bir yıl içerisinde (yıl ile karşılaştırıldığında)aslında çok kısa bir süreyi (15 gün ya da 1 ay gibi) kapsamaktadır. Fakat rekreasyon madem ki, toplumun mutluluğu açısından önemli bir olgudur, o halde kısa süreli ya da günlük boş zamanlarda da bireylerin yaşadıkları yerlerde rekreasyon faaliyetlerine katılabilmeleri için imkanların geliştirilmesi önemli bir husustur. Bu tür rekreasyon imkanları bir kentteki insanların

yine aynı kentteki faaliyetlere katılabilmeleri ile ilgili olduğundan uzun süreli rekreasyonların imkan verdiği rekreasyon faaliyetlerinden karakter olarak farklıdır. Çalışmamız özellikle bu tür “yerel” rekreasyon faaliyetleriyle ilgilidir.

Bu araştırmada demografik değişkenler açısından Balıkesir kent merkezinde bireylerin rekreasyon alanlarının yeterlilik düzeyi algılamalarında farklılık olup olmadığı sorgulanmıştır. Ayrıca Balıkesir kent merkezinde yaşayan halkın rekreasyon faaliyetlerine katılma durumları ve yerel rekreasyon imkanlarının yeterlilik düzeyinin belirlenmesi sayesinde eksiklerin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.Elde edilecek bulgular özellikle yerel yönetimler için yapacakları çalışmalarda önemli dayanak noktaları olacaktır. Rekreasyon alanlarının planlama ve yönetim çalışmalarını yapan uzmanlar kendi tercihleri ve mesleki bilgileri ile değil kullanıcıların yani halkın özelliklerini ve tercihlerini iyi bilerek ancak başarılı olabilirler. Özellikle kentlerdeki rekreasyonel alanların oluşturulması, yaygınlaştırılması ve yönetimi konularında sorumlu olan yerel yönetimlerin bu konuda bilgilendirilmeleri gerekmektedir (Sağlık ve Kelkit, 2014: 36). Gerekli ortamın hazırlanması ve rekreasyon bilincinin sağlanması halinde bireylerin rekreasyonel aktivite düzeylerinin artacağı düşünülmektedir (Yılmaz vd., 2006: 4). Topluma rekreasyon faaliyetlerinin yeterince sağlanması veya eksikliklerin giderilmesi, toplumun tüm üyelerinin yaşam kalitesini, bedensel ve ruhsal sağlıklarını olumlu yönde etkileyecektir (Tütüncü, Taş ve Kiremitçi, 2012: 114).

Yaşanılan Kentteki Rekreasyon Faaliyetleri İle İlgili Literatür Taraması

Kent sakinlerinin kentlerindeki rekreasyon faaliyetlerine katılım eğilimi ile ilgili çalışmalar sayılamayacak kadar fazladır ve bir kısmında küçük benzerlikler bulunmaktadır. Bu nedenle aşağıda bir fikir vermesi açısından, bazıları özetlemekle yetineceğiz.

Perez-Verdin ve diğerleri (2004) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, yerel halkın açık hava rekreasyon planlaması ile ilgili algıları incelenmiştir. Birebir görüşmeler yapılarak halkın rekreasyon faaliyetlerine katılımını engelleyen faktörler ve rekreasyon artışıyla oluşabilecek potansiyel etkiler hakkında bilgi edinilmiştir. Çalışmada yerel halktan üç farklı topluluk incelenmiş ve bu toplulukların açık hava rekreasyon faaliyetlerinin artışıyla oluşabilecek potansiyel etkiler ile ilgili algıları yönünden önemli farklılıklar bulunmuştur. Zaman yetersizliği, bilgi eksikliği, parasal yetersizlik ve ilgi eksikliği insanların açık hava rekreasyon faaliyetlerine katılımı ile ilgili en önemli faktörler olarak belirlenmiştir(Perez-Verdin vd., 2004: 897-907).

Muğla il merkezinde çalışan devlet memurlarına yapılan bir araştırmada boş zaman değerlendirme alışkanlıkları, anlayışları, uygulamaları, kentteki mevcut tesisler ve olması istenen tesisler hakkında isteklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Katılımcıların %83'üne göre boş zamanın iyi değerlendirilmesi işteki verimliliği artırmaktadır. Memurların yaklaşık 2/3'ü günlük 1-3 saat, 1/3'ü 4-6 saat arasında boş zamana sahiptir. Kadın çalışanlar erkek çalışanlara oranla daha az boş zamana sahip olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcılar boş zamanlarını genel olarak evde, açık kırsal alanlarda geçirmektedir. Spor tesisi ve kahvehanelerin erkekler tarafından tercih edildiği görülmüştür. Boş zamanın değerlendirilmesi için daha fazla mesleki kurs, spor etkinlikleri ve eğlence etkinlikleri istenmektedir. Ayrıca katılımcıların önemli bir kısmının spor tesisi, tiyatro-sinema salonu ve yüzme havuzu istediği görülmüştür (Yeniçeri vd., 2002: 2-19).

Çerez ve diğerleri (2006) tarafından gerçekleştirilen ve Antalya Merkez Emniyet Teşkilatında görev yapan emniyet mensuplarının katıldığı bir araştırmada rekreasyon etkinliklerine katılım durumu belirlenmeye çalışılmıştır. Rekreasyonun çoğunlukla açık alan etkinlikleri olarak yorumlandığı görülmüştür. Eğitim düzeyi ile rekreasyon etkinliklerine katılım bakımından önemli farklılık bulunamamıştır. Ayrıca mesleki özelliklere rağmen sportif rekreasyon faaliyetleri katılımcıların sadece yarısı tarafından tercih edilmektedir (Çerez vd., 2006: 1).

Yılmaz ve diğerleri (2006) tarafından Antalya merkez ilçede yapılan araştırmada, Antalya'da yaşayan bireylerin rekreasyonel faaliyetlere katılma durumları ve rekreasyonel alanlardan memnuniyet düzeyinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya katılan bireylerin büyük çoğunluğu rekreasyonel faaliyetlere çok az katıldıklarını belirtmişlerdir. Rekreasyonel faaliyete katılan bireylerin daha çok izleyici olarak bu faaliyetlere katıldıkları belirlenmiştir. Antalya ilindeki bireylerin rekreasyonel alanlardan memnuniyet düzeyinin genel olarak orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan bireylerin maddi durumlarının, rekreasyonel faaliyete katılmalarına etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bir diğer çalışmada Muğla ilçe belediyeleri turizmle ilişkileri göz önünde bulundurularak rekreasyon hizmetleri açısından karşılaştırılmıştır. Turizmin geliştiği bölgelerdeki rekreasyon hizmetlerinin diğer belediyelere göre daha zengin olduğu görülmüştür. Diğer bölgelerde ise rekreasyon kavramı ya bilinmemekte ya da yeteri kadar önemsizdir. Her iki bölgede yer alan hiçbir belediyede rekreasyon departmanı olmadığı anlaşılmıştır. Genellikle bu tip hizmetler halkla ilişkiler bölümü ya da herhangi bir belediye

yetkilisi tarafından idare edilmektedir (Nebioğlu vd., 2006: 38-40).

Balıkesir Vergi Dairesi Başkanlığı'nda çalışanların boş zaman etkinlikleri ve boş zamanı değerlendirme alışkanlıklarının belirlenmesi amacıyla Göktaş (2007) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada boş zamanın değerlendirilmesiyle iş yerindeki başarının artırılmasına katkı sağlandığı görülmüştür. Çalışanların en fazla masa tenisi etkinliğine katıldıkları anlaşılmıştır. Kurumda boş zamanı değerlendirmeye yönelik istenilen etkinliklerin olmadığı ve boş zaman değerlendirme alışkanlığına sahip olunmadığı için etkinliklere katılım sağlanmadığı görülmüştür. Ayrıca katılımcılar tarafından gerekli malzemelerin, araç – gereçlerin yetersizliği belirtilmiştir. Boş zamanın çalışanlar üzerinde dinlendirici, rahatlatıcı ve iş stresinden uzaklaştırıcı etkisi olduğu anlaşılmıştır (Göktaş, 2007).

Muğla ili Fethiye ilçesinde yapılan bir diğer çalışmada katılımcılar serbest zamanlarını değerlendirmek için en çok eşleri ve çocuklarıyla rekreatif etkinliklere katıldıklarını belirtmişlerdir. İnsanlar serbest zamanlarında en çok arkadaşlarıyla birlikte olmayı istemektedir. Katılımcıların en çok bahçe işleriyle uğraştığı, müzik dinlediği ve İnternette vakit geçirdiği görülmüştür. "Rekreatif etkinliklerdeki en önemli yetersizlik nedir?" sorusuna en çok güvenlik, ulaşım sorunu ve ilgili uzman eksikliği şeklinde cevap verilmiştir (Ağılönü ve Mengütay, 2009: 166-169).

Özdağ ve diğerleri (2009) tarafından Muğla'da çalışan kamu personeli üzerinde bir araştırma yapılarak boş zaman değerlendirme eğilimleri ve yöntemleri belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca vücut değerleri incelenmiştir. Kadınların erkeklere göre daha az boş zamanı olduğu görülmüştür. Ayrıca boş zaman etkinlikleri en fazla evde (% 44.02'si) daha sonra sırasıyla açık ve kırsal alanda, kahvehane ve spor tesisleri gibi yerlerde geçirilmektedir. Bayanlar erkeklere göre evde daha fazla vakit geçirmektedir. Açık ve kırsal alanlar ise daha çok erkekler tarafından tercih edilmektedir. Kahvehaneyi tercih edenler ise tamamen erkeklerden oluşmaktadır. Evde boş zaman faaliyeti olarak en çok TV izlenmekte, daha sonra müzik dinlenmekte, kitap okunmakta, elisi ile uğraşmakta, çiçek yetiştirilmekte ve spor yapılmaktadır. Erkekler bayanlardan daha fazla TV izlemektedir. Ev dışında ise sırasıyla gezi, spor faaliyetleri, sosyal-kültürel faaliyetler tercih edilmektedir. Spor, sosyal, kültürel, sanatsal faaliyetler ve mesleki konularda erkeklerin ön plana çıktığı görülmüştür. Boş zaman etkinlikleri katılımcılar tarafından sıkıntı azaltıcı, dinlendirici, eğlendirici, sağlık verici, eğitici ve mutluluk verici olarak görülmektedir. Ayrıca sosyal statü sağladığı da belirtilmiştir. Katılımcıların boş zamanlarını yeteri kadar sporla

değerlendiremediklerinde vücut değerlerinin bu durumdan etkilendiği görülmüştür (Özdağ vd., 2009: 310-322).

Alanya'daki yerel halkın rekreasyon faaliyetleri ile ilgili deneyimleri ve boş zaman değerlendirme alışkanlıkları ile ilgili bir çalışmada katılımcıların en çok arkadaş gurubuyla vakit geçirdiği görülmüş ve yerel yönetimlerin grup olarak gerçekleştirilebilecek faaliyetler üzerinde odaklanması tavsiye edilmiştir. Halkın rekreasyon faaliyetlerinden halkın memnun kalmadığı anlaşılmış ve bu memnuniyetsizliğin nedeni Alanya'nın turizm bölgesi olması nedeniyle hareketliliğin belirli zamanlarda yoğunlaşmasından kaynaklandığı sonucu çıkarılmıştır (Kurar ve Baltacı, 2014: 39-51).

Çanakkale kent merkezinde seçilen 5 alanda halkın rekreasyonel eğilim ve taleplerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışmada katılımcıların yaklaşık % 24'ünün evde dinlenmeyi tercih ettiği geri kalanların ise aktif veya pasif olarak rekreasyon etkinliklerine katılmakta olduğu görülmüştür. Halkın büyük çoğunluğunun rekreasyonel etkinlikler için genellikle yaz aylarında ve hafta sonları, gezinti ve manzara seyretme amaçlarıyla farklı yerlere gitmekte olduğu görülmüştür. Genellikle aile bireyleriyle, kısa süreli kalınmakta ve yürüyerek ulaşılmaktadır. Halk tarafından lokanta, kafeterya, kır kahvesi gibi kapalı rekreasyon alanları istenmekte olup halk bu alanlara belirli bir ücret ödemeyi kabul etmektedir. Kolay ulaşım rekreasyon amaçlı tercihlerde (%43,2) ön planda tutulmaktadır (Sağlık ve Kelkit, 2014: 27-35).

Yerel yönetimlerin rekreasyon hizmet sektörü içerisindeki durumun incelenmesi amacıyla Tez ve arkadaşları (2014) tarafından gerçekleştirilen çalışmada İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı üç büyük ilçedeki rekreasyonel alanları kullanan katılımcılara anket uygulanmıştır. Genç ve öğrenci katılımcıların çoğunlukta olduğu çalışmada rekreasyon etkinliklerine arkadaşlarıyla birlikte katıldıkları görülmüştür. Katılımcıların çoğunlukla sinema-tiyatro, kitap okuma, gazete ve dergi okuma, ailesi ile birlikte olma, müzik dinlemek gibi pasif etkinliklere katılmakta oldukları görülmüştür. Boş zaman ve rekreatif etkinliklere yönelik hizmetler yetersiz bulunmuştur. Katılımcılara göre yeterli olanaklar bulunmamakta, ilgili birim ve personel de yeterli görülmemektedir. Ayrıca rekreatif alanlar, teknik hizmet ve ilgili tesisler yetersiz olup ulaşım ve sağlık (ilk yardım) konusunda da eksiklikler bulunmaktadır. Elde edilen bulgular doğrultusunda her bireye uygun programların geliştirilmesi, halkın bilgilendirilmesi, programların alanında bilgili kişiler tarafından geliştirilmesi gibi öneriler sunulmuştur (Tez vd., 2014: 511-523).

Çalışmamız bu söz konusu çalışmalarla bir ölçüde benzerlik göstermektedir. Ancak vurguladığı hususlar bakımından çalışmamızın bunlardan farklı olduğunu düşünmekteyiz.

YÖNTEM

Bu çalışmanın evrenini Balıkesir kent merkezinde yaşayan bireyler oluşturmaktadır. Örnekleme, Balıkesir merkez nüfus içerisinde (2014 yılı Balıkesir merkez nüfusu 338.936'dır) halkı temsil eden bireylerin rastlantısal seçimi ile oluşturulmuştur. Pazarlama araştırması alanında kabul gören yöntem çerçevesinde 0.05 anlamlılık düzeyinde evrenin büyüklüğü 100.000 ve üzeri olduğunda örnek kütle sayısı olarak kritik kabul edilen eşik 384'dür (Altunışık vd., 2007: 127; Sekaran, 1992: 253). Bu çalışmada 510 geçerli anket değerlendirmeye alınmış, veriler Nisan-Haziran 2015 arasında toplanmıştır.

Anket iki bölümden oluşmakta; birinci bölümde demografik özelliklere yönelik sorular, ikinci bölümde bireylerin rekreasyon faaliyetlerine katılma durumları, bu faaliyetlerin yeterlilik düzeyleri ve rekreasyon alanlarının yeterlilik düzeylerini belirlemeye yönelik 12 ifade yer almaktadır. Bu ifadelerin değerlendirilmesinde "5'li Likert Ölçeği" kullanılmıştır (5: Kesinlikle katılıyorum, 4: Katılıyorum, 3: Kararsızım, 2: Katılmıyorum, 1: Kesinlikle katılmıyorum). Bu ifadeler literatürden faydalanarak ve ilgili uzman görüşü alınarak oluşturulmuştur (Yılmaz vd., 2006).

Demografik değişkenlere ilişkin verilerin yorumlanmasında frekans ve yüzde analizinden yararlanılmıştır. Halkın rekreasyon alanlarını algulamalarının hangi boyutlardan oluştuğunu belirleyebilmek amacı ile ifadeler faktör analizine tabi tutulmuştur. Faktör analizinden elde edilen boyutların demografik özellikleri itibarı ile farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacı ile parametrik olmayan testlerden (veriler normal dağılım göstermediği için) Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis testleri uygulanmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan bireylerin (halkın) demografik özelliklerine ilişkin bulgular Tablo 2'de verilmiştir. Araştırmaya katılanların, % 56,3'ü erkek, % 69,2'si evlidir. Yaş grubu incelendiğinde katılımcıların % 34,1'i 26- 35 yaş aralığında, %29,6'sı 36-45 yaş aralığında olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların yarısının lisans mezunu (% 52) ve devlet memuru (%50,8) olduğu görülmektedir. Gelir durumu açısından katılımcıların %41'i 2001-3000 TL gelire sahip olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılanların % 43,5'inin doğma büyüme Balıkesirli olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılanların Demografik Bulguları

Demografik Özellikler		Frekans	Yüzde %
Cinsiyet	Kadın	223	43,7
	Erkek	287	56,3
Medeni Hâl	Evli	353	69,2
	Bekâr	157	30,8
Meslek	Emekli	46	9
	Devlet memuru	259	50,8
	Özel sektör	98	19,2
	Serbest meslek	72	14,1
	Öğrenci	35	6,9
Eğitim Durumu	İlköğretim	24	4,7
	Ortaöğretim	41	8
	Lise	132	25,9
	Lisans	265	52
	Lisansüstü	48	9,4
Balıkesir’de yaşama süresi	Doğma büyüme	222	43,5
	1-5 yıl	88	17,3
	6-10 yıl	72	14,1
	11-15 yıl	41	8
	15 yıldan fazla	87	17,1
Yaş	18-25	70	13,7
	26-35	174	34,1
	36-45	151	29,6
	46-55	76	14,9
	55 yaş ve üstü	39	7,6
Gelir Durumu	1000 TL ve altı	74	14,5
	1001-2000 TL	132	25,9
	2001-3000 TL	209	41
	3001-4000 TL	71	13,9
	4000 ve üzeri	24	4,7

Tablo 3’de araştırmaya katılan bireylerin Balıkesir’de düzenli olarak katıldıkları rekreasyon faaliyetlerinin dağılımı verilmiştir. Araştırmaya katılanların Balıkesir’de düzenli olarak katıldıkları faaliyetlerin en fazla alışveriş yerlerine, çarşılar gezme amaçlı gitmek (%67,8), parkta vakit geçirmek (%52,9), kır bahçesi, piknik (%49) ve spor faaliyetleri (%42,4) olduğu tespit edilmiştir. Katılım oranı en az olan faaliyet ise sanatsal faaliyetler (%14,9) olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Araştırmaya Katılanların Balıkesir’de Düzenli Olarak Katıldıkları Rekreasyon Faaliyetlerinin Dağılımı

Faaliyetler	Frekans	Yüzde (%)
Spor faaliyetleri	216	42,4
Sinema, tiyatro	180	35,3
Sanatsal faaliyetler (resim ahşap iş. vb)	76	14,9
Eğlence ve şenlik faaliyetleri	173	33,9
Gezilere katılmak	165	32,4
Bağ, bahçe işleri	99	19,4
Parkta vakit geçirmek	270	52,9
Alışveriş yerlerine, çarşılar gezme amaçlı gitmek	346	67,8
Kır bahçesi, piknik vb.	250	49,0

Demografik özelliklere göre rekreasyon faaliyetlerine katılım oranları incelendiğinde (Tablo 4) kadınların en fazla katıldıkları faaliyetin sinema ve tiyatro olduğu, erkeklerin ise en çok spor faaliyetlerine katıldıkları görülmüştür. Yaş grubu açısından ise 18-25 yaş grubundakilerin sanatsal faaliyetlerle, 26- 35 yaş grubundakilerin parkta vakit geçirmek, 36-45 yaş grubundakilerin piknik vb., 46-55 yaş grubundakilerin sanatsal faaliyetlerle, 55 yaş ve üstü bireylerin bağ, bahçe işleriyle daha çok uğraştıkları tespit edilmiştir. Eğitim durumu açısından bakıldığında ortaöğretim mezunlarının bağ, bahçe işleriyle uğraştıkları, lise mezunlarının spor faaliyetlerine, lisans mezunlarının sinema, tiyatro faaliyetlerine, lisansüstü mezunların piknik faaliyetlerine daha fazla katıldıkları görülmektedir. Meslek açısından emeklilerin daha çok sanatsal faaliyetler ve bahçe işleriyle uğraştıkları, devlet memurlarının sinema, tiyatro faaliyetlerine, özel sektör ve serbest meslek çalışanlarının spor faaliyetlerine, öğrencilerin ise eğlence ve sanatsal faaliyetlere daha çok katıldıkları tespit edilmiştir. Medeni durum açısından evlilerin bahçe işleri, piknik vb. işlerle uğraştıkları bekarların spor faaliyetleri ve alışveriş yerlerine gitmeyi daha fazla tercih ettikleri görülmektedir. Gelir durumu açısından ise aylık geliri 2000 TL ve altında olanlar eğlence, şenlik faaliyetlerine, 2001-3000 TL olanlar sinema, tiyatro ve alışveriş yerlerine gitmeyi, 3001- 4000 TL olanlar bağ bahçe işleriyle uğraşmayı ve piknik yerlerine gitmeyi, 4000 TL ve üzeri ise spor faaliyetleri ve gezilere katılmayı tercih ettikleri görülmüştür.

Tablo 4. Demografik Özelliklere Göre Rekreasyon Faaliyetlerine Katılım Oranları (%)

	Spor	Sinema, Tiyatro	San. Faal.	Eğlence	Gezi	Bahçecilik	Park	Alışveriş	Piknik
Kadın	20,4	56,1	44,7	43,4	37,6	33,3	43,7	50,0	42,8
Erkek	79,6	43,9	55,3	56,6	62,4	66,7	56,3	50,0	57,2
18-25	16,7	22,2	23,7	22,5	13,9	11,1	15,9	15,0	14,0
26-35	35,6	36,1	26,3	27,7	27,3	30,3	38,5	37,9	36,8
36-45	29,6	22,8	22,4	26,0	27,9	24,2	27,0	27,7	30,0
46-55	13,4	11,7	19,7	16,8	19,4	20,2	11,9	12,1	14,8
55 yaş ve üstü	4,6	7,2	7,9	6,9	11,5	14,1	6,7	7,2	4,4
İlköğ.	3,7	2,8	3,9	4,0	3,6	7,1	4,1	3,2	4,0
Ortaöğ.	9,3	4,4	11,8	9,2	8,5	17,2	9,6	6,9	8,0
Lise	34,7	19,4	30,3	30,6	30,3	28,3	28,9	27,5	27,2
Lisans	44,4	65,0	50,0	52,0	49,1	38,4	51,5	53,8	51,6
L.üstü	7,9	8,3	3,9	4,0	8,5	9,1	5,9	8,7	9,2
Emekli	6,5	10,0	15,8	10,4	14,5	15,2	11,1	8,7	7,2
Devlet memuru	39,4	55,6	42,1	36,4	42,4	49,5	49,3	52,3	53,6
Özel sektör	22,2	13,9	17,1	20,2	17,6	11,1	17,0	18,2	19,6
Serbest meslek	22,2	6,7	9,2	17,9	14,5	18,2	14,4	12,7	15,2
Öğrenci	9,7	13,9	15,8	15,0	10,9	6,1	8,1	8,1	4,4
Evli	58,8	62,2	57,9	60,1	66,1	76,8	66,3	66,8	70,4
Bekâr	41,2	37,8	42,1	39,9	33,9	23,9	33,7	33,2	29,6
1000 TL ve altı	16,2	16,1	25,0	19,7	15,2	15,2	13,0	13,0	12,4
1001-2000 TL	29,6	22,2	26,3	32,9	26,1	24,2	32,6	27,7	27,6
2001-3000 TL	37,0	43,9	39,5	32,4	40,0	40,4	37,8	42,2	40,4
3001-4000 TL	12,0	13,9	5,3	11,6	10,9	16,2	11,9	13,0	16,0
4000 ve üzeri	5,1	3,9	3,9	3,5	4,8	4,0	4,7	4,0	3,6

Araştırmaya katılanların Balıkesir'deki rekreasyon faaliyetlerinin yeterlilik düzeylerini algılamalarının dağılımı Tablo 5'te verilmiştir. Katılımcıların genel olarak rekreasyon faaliyetlerinin yeterlilik düzeyini orta düzeyde algıladıkları aritmetik ortalamalardan görülmektedir. En yüksek ortalamaya sahip faaliyet parkta vakit geçirmek (3,53), en düşük ortalamaya sahip faaliyetin ise sinema, tiyatro (2,55) ve sanatsal faaliyetler (2,56) olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların Balıkesir'deki Rekreasyon Faaliyetlerinin Yeterlilik Düzeylerini Algılamalarının Dağılımı

Faaliyetler	$\bar{X}$	ss
Spor faaliyetleri	2,99	1,00
Sinema, tiyatro	2,55	1,09
Sanatsal faaliyetler (resim ahşap iş. vb)	2,56	,97
Eğlence ve şenlik faaliyetleri	2,87	1,1
Gezilere katılmak	3,04	1,04
Bağ, bahçe işleri	3,13	,98
Parkta vakit geçirmek	3,53	,94
Alışveriş yerlerine, çarşılar gezme amaçlı gitmek	3,32	1,09
Kır bahçesi, piknik vb.	3,21	,98

Tablo 6'da Balıkesir'e başka şehirden gelen katılımcıların Balıkesir'in rekreasyon imkanlarını geldikleri şehirle kıyaslamalarının dağılımı incelendiğinde, soruyu cevaplayan 251 kişiden 137'si rekreasyon imkanlarını yetersiz (çok yetersiz), 68'i ise yeterli (çok yeterli) bulduklarını belirtmiştir. Sonuç olarak, Balıkesir'e başka şehirden gelen bireylerin çoğunluğunun Balıkesir'in rekreasyon imkanlarını yetersiz gördükleri söylenebilir.

Tablo 6. Balıkesir'e Başka Şehirden Gelen Katılımcıların Balıkesir'in Rekreasyon İmkanlarını Geldikleri Şehirle Kıyaslamalarının Dağılımı

Yeterlilik düzeyi	Frekans	Yüzde
Çok yeterli	18	7,2
Yeterli	50	20,0
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	46	18,3
Yetersiz	59	24,5
Çok yetersiz	78	31,0
Toplam	251	100,0

Tablo 7'de "Balıkesir'deki rekreasyon imkanları genel olarak beni tatmin etmesi açısından yeterlidir." ifadesine katılım düzeyi incelendiğinde katılımcıların % 41'nin katılmadıkları, %32,7'sinin kararsız kaldıkları, % 26,2'sinin katıldıkları belirlenmiştir. İfadenin aritmetik ortalaması 2,75'dir dolayısıyla katılımcıların Balıkesir'deki

rekreasyon imkanlarının yeterlilik düzeyinin orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7. “Balıkesir’deki Rekreasyon İmkanları Genel Olarak Beni Tatmin Etmesi Açısından Yeterlidir.” İfadesine Katılım Düzeyinin Dağılımı

Yeterlilik düzeyi	Frekans	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	44	8,6
Katılıyorum	90	17,6
Ne katılıyorum ne katılmıyorum	167	32,7
Katılmıyorum	114	22,4
Kesinlikle katılmıyorum.	95	18,6

Kamuya açık alanların yeterliliğine ilişkin katılımcıların algılamalarının dağılımları aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 8’de verilmiştir. Araştırmaya katılan bireylerin yeterlilik algılamalarının genel olarak orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. En fazla yeterli görülen ifadeler: “Şehirdeki kamuya açık alanlara ulaşmak kolaydır (3,48).”, “Şehirdeki sokak aydınlatması iyidir (3,36).”, “Şehirdeki parkların temizliği yeterlidir (3,29).”, “Şehirdeki parkların bakımı yeterlidir (3,27).” ifadeleridir. Yeterliliği en düşük ifadeler ise şunlardır: “Şehirdeki eğlence yerleri yeterlidir (2,40).”, “Kamuya açık kültürel alanlar yeterlidir (2,67).”, “Kamuya açık spor alanları yeterlidir (2,75).”

Tablo 8. Kamuya Açık Rekreasyon Alanlarının Yeterliliğine İlişkin Katılımcıların Algılamalarının Dağılımı

İfadeler	$\bar{X}$	ss
1. Şehirdeki parkların sayısı yeterlidir.	3,14	1,10
2. Şehirdeki parkların temizliği yeterlidir.	3,29	1,02
3. Şehirdeki parkların bakımı yeterlidir.	3,27	,98
4. Şehirdeki yeşil alanlar yeterlidir.	2,92	1,10
5. Şehirdeki kamuya açık alanlara ulaşmak kolaydır.	3,48	,98
6. Kamuya açık kültürel alanlar yeterlidir.	2,67	1,04
7. Kamuya açık spor alanları yeterlidir.	2,75	1,01
8. Şehirdeki çocuk parkları sayı olarak yeterlidir.	3,03	1,03
9. Şehirdeki çocuk parkları kalite olarak yeterlidir.	2,85	1,04
10. Şehirdeki eğlence yerleri (lunapark, gazino vb.) yeterlidir.	2,40	1,07
11. Şehirdeki sokak aydınlatması iyidir.	3,36	1,11
12. Belli başlı ana cadde ve önemli sokakların estetiği güzeldir.	3,00	1,18

Tablo 9’da uygulanan faktör analizi sonucunda KMO (Kaiser-Meyer- Olkin Measure of Sampling Adequacy) değeri 0,899 olarak hesaplanmıştır. Araştırma verilerinden anlamlı faktörler veya değişkenler çıkarılabileceğini gösteren küresellik derecesi de (Bartlett’s Test of Sphericity) 3249,153 olarak hesaplanmış ve elde edilen bu değer 0,000 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür. Bu iki test sonucundan elde edilen bulgular faktör analizi yapabilmek için üzerinde çalışılan örneklem büyüklüğünün yeterli ve verilerin ise faktör analizi yapabilmek için uygun olduğunu göstermektedir. Toplanan veriler üzerinde temel bileşenler yöntemi ve varimax dönüştürmesine göre faktör analizi yapılarak rekreasyon alanlarının yeterliliğine ilişkin boyutlar ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Ölçekte yer alan 12 maddeye uygulanan faktör analizi sonucunda öz değeri birden büyük iki faktör elde edilmiş Faktör yükü .400 altı olan 5. madde çıkarılmış kalan 11 ifadenin faktör analizine tabi tutulması sonucunda yüklenme değeri 0.40’in üzerinde ve özdeğeri 1’in üzerinde toplam varyansın yaklaşık % 64,18’ini açıklayan iki faktör elde edilmiştir.

Tablo 9. Rekreasyon Alanlarının Yeterliliğine İlişkin Faktör Analizi Bulguları

Faktörler	Faktör Yükleri	Öz Değer	Açıklanan Varyans	Cronbach Alpha
Faktör 1: Parklar ve Yeşil Alanlar ($\bar{X} = 3,08$)		5,94	33,29	,885
2. Şehirdeki parkların temizliği yeterlidir.	,891			
3. Şehirdeki parkların bakımı yeterlidir.	,885			
1. Şehirdeki parkların sayısı yeterlidir.	,689			
4. Şehirdeki yeşil alanlar yeterlidir.	,618			
9. Şehirdeki çocuk parkları kalite olarak yeterlidir.	,556			
8. Şehirdeki çocuk parkları sayı olarak yeterlidir.	,539			
Faktör 2: Spor, Eğlence ve Kültürel Alanlar ($\bar{X} = 2,84$)		1,11	30,89	,844

12. Belli başlı ana cadde ve önemli sokakların estetiği güzeldir.	,792			
10. Şehirdeki eğlence yerleri (lunapark, gazino vb.) yeterlidir.	,750			
6. Kamuya açık kültürel alanlar yeterlidir.	,732			
7. Kamuya açık spor alanları yeterlidir.	,701			
11. Şehirdeki sokak aydınlatması iyidir.	,679			
Açıklanan Toplam Varyans			64,18	

Varimax Rotasyonlu Temel Bileşenler Faktör Analizi Kaiser-Meyer-Olkin Örnekleme Yeterliliği= 0,899, Bartlett 's Test of Sphericity: $p < .000$ (Chi-Square 3249,153, $df=55$). Ölçeğin tamamı için Cronbach Alpha :0,913 (12 ifade)

Yanıt Kategorileri: 5: Kesinlikle katılıyorum, 4: Katılıyorum, 3: Kararsızım, 2: Katılmıyorum, 1: Kesinlikle katılmıyorum

Tablo 9, her bir faktördeki maddelerin yüklenme değerini, her bir faktörün öz değerini ve açıkladığı varyansı ve faktörlerin güvenilirlik (iç tutarlılık) değerlerini göstermektedir. Verilerin analizinde Faktör 1 Parklar ve yeşil alanlar, varyansın %33.29'unu açıklamakta ve 6 maddenin bir araya gelmesiyle oluşmuştur. Faktör 2 Spor, eğlence ve kültürel alanlar, varyansın %30.89'unu açıklamakta ve 5 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin güvenilirlik çalışması için "Cronbach Alpha" iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır. Toplam 11 maddeden oluşan ölçeğin iç tutarlılık/güvenirlilik katsayısı $\alpha = .914$ olarak bulunmuştur. Parkların ve yeşil alanların yeterliliği boyutunun güvenilirliği cronbach $\alpha = .885$, spor, eğlence ve kültürel alanların yeterliliği boyutunun güvenilirliği ise cronbach $\alpha = .844$ olarak tespit edilmiştir. Ankette yer alan ifadeler için elde edilen Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısının istatistiksel anlamda yeterli düzeyde olduğu anlaşılmakta ve ölçeğin tutarlı ve güvenilir bir ölçek olduğu görülmektedir (Ural ve Kılıç, 2005: 258).

Faktör analizinden elde edilen boyutların demografik özellikleri itibari ile farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacı ile (demografik değişkenlere ilişkin veriler normal dağılım göstermediği için) parametrik olmayan testlerden

Mann-Whitney U ve Kruskal -Wallis testleri uygulanmıştır. Yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda cinsiyet, yaş, medeni hal bakımından anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Katılımcıların eğitim düzeyine göre rekreasyon alanlarının yeterlilik düzeyi algısında farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan Kruskal Wallis testi sonucuna göre iki boyutta da anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Tablo 10'daki bulgulara göre eğitim düzeyi yükseldikçe parklar ve yeşil alanlar ile spor, eğlence ve kültürel alanlar boyutlarının yeterlilik düzeyi algılamalarının azaldığı diğer bir deyişle eğitim düzeyi düştükçe yeterlilik düzeyinin arttığını söyleyebiliriz.

Tablo 10. Katılımcıların Eğitim Düzeyine Göre Kruskal-Wallis Testi Sonucu

Boyutlar	Seçenek	N	Sıra Ort.	sd	χ^2	Sig.
Parklar ve Yeşil Alanlar	(1) İlk öğretim	24	347,52	4	31,170	,000*
	(2) Orta öğretim	41	300,83			
	(3) Lise	132	286,21			
	(4) Üniversite	265	235,01			
	(5) Lisans üstü	48	199,47			
Spor, Eğlence ve Kültürel Alanlar	(1) İlk öğretim	24	347,35	4	97,597	,000*
	(2) Orta öğretim	41	331,51			
	(3) Lise	132	331,21			
	(4) Üniversite	265	216,24			
	(5) Lisans üstü	48	153,19			

* $p < .05$

Katılımcıların meslek düzeyine göre rekreasyon alanlarının yeterlilik düzeyinde farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan Kruskal-Wallis testi sonucu Tablo 11'de verilmiştir. Test sonucuna göre her iki boyutta emekli ve öğrencilerin rekreasyon alanlarının yeterlilik düzeyi algılarının diğer meslek gruplarına göre yüksek olduğu ortalamalardan görülmektedir. Ayrıca her iki boyutta da devlet memurlarının diğer meslek gruplarına kıyasla yeterlilik düzeyi algılarının daha düşük olduğu ortalamalardan belirlenmiştir.

Tablo 11. Katılımcıların Meslek Düzeyine Göre Kruskal-Wallis Testi Sonucu

Boyutlar	Seçenek	N	Sıra Ort.	sd	x ²	Sig.
Parklar ve Yeşil Alanlar	(1) Emekli	46	321,85	4	42,111	,000*
	(2) Devlet mem.	259	223,47			
	(3) Özel sektör	98	257,55			
	(4) Serbest mes.	72	272,19			
	(5) Öğrenci	35	365,27			
Spor, Eğlence ve Kültürel Alanlar	(1) Emekli	46	332,89	4	95,186	,000*
	(2) Devlet mem.	259	193,84			
	(3) Özel sektör	98	305,05			
	(4) Serbest mes.	72	316,32			
	(5) Öğrenci	35	346,20			

*p<.05

Tablo 12’de Balıkesir’deki kalış süresine göre rekreasyon alanlarının yeterlilik düzeyi algıları iki ayrı boyutta incelenmiştir. Parklar ve yeşil alanlar konusunda özellikle 15 yıldan fazla süredir Balıkesir’de yaşayanlarla 15 yıldan az süredir yaşayanların görüşleri arasında çarpıcı bir farklılık görülmektedir. Bunun nedeni 15 yıldan fazla Balıkesir’de yaşayanlar için bu alanların artık “sıradan” bir olgu haline gelmiş olması olabilir. Gerçi doğma büyüme Balıkesirli olmak da aslında -bir anlamda- 15 yıldan fazla bir süredir kalmak anlamına gelmektedir. Fakat doğma büyüme Balıkesirli olmaya nazaran, başka yerden gelip te 15 yıl kalmanın, öncesinde yaşanan yerle Balıkesir arasında daha fazla karşılaştırma imkanı sunması böyle bir sonuca yol açmış olabilir. Spor, eğlence ve kültürel alanlar boyutunda ilişki biraz daha farklıdır. Bunun nedeni farklı kentlerdeki parkların ve yeşil alanların kentten kente çok önemli bir farklılık algısı yaratmazken, spor eğlence ve kültürel alanların ise kentten kente önemli ölçüde farklılaşması olabilir. Bu boyutta, doğma büyüme Balıkesirli olanların yeterlilik algısı en üst düzeydedir. Dışarıdan gelip de 1-5 yıldır Balıkesir’de yaşayanların yeterlilik algısı daha düşük, 6-10 yıldır yaşayanlarda ise biraz daha düşüktür. Balıkesir’e dışarıdan gelenlerin kalış süresi arttıkça yeterlilik algısının bu boyutta genel olarak azaldığı gözlenmektedir.

Tablo 12. Katılımcıların Balıkesir’de Kalış Süresine Göre Kruskal-Wallis Testi Sonucu

Boyutlar	Seçenek	N	Sıra Ort.	sd	x ²	Sig.
Parklar ve Yeşil Alanlar	(1) Doğma büyüme	222	264,9	4	9,97	,041*
	(2) 1-5 yıldır	88	263,3			
	(3) 6-10 yıldır	72	266,0			
	(4) 11-15 yıldır	41	265,2			
	(5) 15 yıldan fazla	87	210,1			
Spor, Eğlence ve Kültürel Alanlar	(1) Doğma büyüme	222	299,6	4	37,14	,000*
	(2) 1-5 yıldır	88	231,5			
	(3) 6-10 yıldır	72	224,0			
	(4) 11-15 yıldır	41	229,7			
	(5) 15 yıldan fazla	87	205,2			

*p<.05

Tablo 13’de katılımcıların gelir düzeyine göre farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan Kruskal-Wallis testi sonucu verilmiştir. Test sonucunda her iki boyutta da anlamlı farklılık bulunmuştur. Gelir düzeyi düşük olan katılımcıların gelir düzeyi yüksek olan katılımcılara kıyasla rekreasyon alanlarını daha yeterli algıladıkları görülmektedir. Başka bir deyişle gelir düzeyi yükseldikçe katılımcıların rekreasyon alanlarının yeterlilik düzeyinin düştüğü görülmektedir.

Tablo 13. Katılımcıların Gelir Düzeyine Göre Kruskal-Wallis Testi Sonucu

Boyutlar	Seçenek	N	Sıra Ort.	sd	χ^2	Sig.
Parklar ve Yeşil Alanlar	(1) 1000 TL ve altı	74	298,6	4	37,7	,000*
	(2) 1001-2000TL	132	292,0			
	(3) 2001-3000 TL	209	245,0			
	(4) 3001-4000 TL	71	214,6			
	(5) 4000 TL ve üye.	24	132,9			
Spor, Eğlence ve Kültürel Alanlar	(1) 1000 TL ve altı	74	283,8	4	68,7	,000*
	(2) 1001-2000TL	132	323,1			
	(3) 2001-3000 TL	209	241,8			
	(4) 3001-4000 TL	71	185,9			
	(5) 4000 TL ve üye.	24	120,3			

*p<.05

Tablo 14’de yapılan korelasyon analizi sonucunda parklar ve yeşil alanlar boyutu ile katılımcıların eğitimi ($r = -.243$, $p < .01$), kalış süresi ($r = -.095$, $p < .05$) ve geliri ($r = -.253$, $p < .01$) değişkenleri arasında anlamlı, negatif ve düşük düzeyde bir ilişki olduğu görülmektedir. Spor, eğlence ve kültürel alanlar boyutu ile katılımcıların eğitimi ($r = -.429$, $p < .01$), kalış süresi ($r = -.260$, $p < .01$) ve geliri ($r = -.323$, $p < .01$) arasında da anlamlı, negatif ve orta düzeyde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcıların eğitimi ve geliri ($r = .499$, $p < .01$) arasında anlamlı, pozitif ve orta düzeyde bir ilişki görülmektedir. (Hatırlayalım ki, korelasyon analizinde ilişkinin düşük düzeyde olması “anlamlı” olmadığını garantisi değildir.) Dikkat edilirse korelasyon analizinin işaret ettiği sonuçlarla Kruskal-Wallis testinin işaret ettiği sonuçlar arasında uyumluluk gözlenmekte, yani bir anlamda Kruskal-Wallis testinin sonuçları korelasyon analizi ile de teyit edilmiş olmaktadır.

Tablo 14. Korelasyon Analizi

	1	2	3	4	5	6	7	
1.Parklar ve yeşil alan.	Spearman'sCor. 1							
	Sig. (2-tailed)	.						
2.Spor eğlence ve kültür. alan.	Spearman'sCor. ,667**	1						
	Sig. (2-tailed)	,000	.					
3.Yaş	Spearman'sCor. ,024	,051	1					
	Sig. (2-tailed)	,587	,254	.				
4.Cins.	Spearman'sCor. ,047	,050	,144**	1				
	Sig. (2-tailed)	,289	,261	,001	.			
5.Eğt.	Spearman'sCor. -,243**	- ,429**	-,101*	-,040	1			
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,023	,371	.		
6.Süre	Spearman'sCor. -,095*	-,260**	-,199**	-,007	,386**	1		
	Sig. (2-tailed)	,031	,000	,000	,872	,000	.	
7.Gelir	Spearman'sCor. -,253**	-,323**	-,298**	,137**	,499**	,257**	1	
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,002	,000	,000	.

(**) Korelasyon 0.01düzeyinde çift taraflı öneme sahiptir

(*) Korelasyon 0.05düzeyinde çift taraflı öneme sahiptir.

SONUÇ

Balıkesir kent sakinlerinin kentteki rekreasyon faaliyetlerine katılım durumlarına ve kentteki rekreasyon imkanlarının yeterlilik algılarına ilişkin anket sonuçlarını yukarıda ayrıntılı olarak belirttik. Burada hepsinin bir özetini vermeye çalışmaktansa yukarıdaki analizlerin işaret ettiği bazı dikkat çekici sonuçlara değinmemiz daha anlamlı ve yararlı olacaktır.

Dikkate değer olan sonuçlardan birisi, rekreasyon imkanlarını yeterli bulma eğilimi ile kalış (şehirdeki yaşama) süresinin ilişkisidir. Özellikle spor, eğlence ve kültürel alanlar boyutuyla ilgili sonuçlar bu konuda bir-iki söz söylemeyi mümkün kılmaktadır. Çünkü bu tür imkanlar kentten kente önemli ölçüde farklı olabilmektedir. Doğma büyüme Balıkesirli olmayanlar, yani kente başka yerlerden gelenler kentteki rekreasyon imkanlarını değerlendirirken, bunu başka yerlerde “alıştıkları” imkanlarla ve özellikle bu imkanların “daha iyi” olanlarıyla karşılaştırarak yapma şansına daha çok sahiptirler. Dolayısıyla bunların Balıkesir’e verdikleri puanda bunun da etkisinin bulunduğunu düşünmek mantıklıdır. Nitekim doğma büyüme Balıkesirli olmayıp, bu kente sonradan gelenlerin yeterlilik algılarının daha düşük olması bunu doğrular niteliktedir. Kente sonradan gelenlerde, kalış süresi arttıkça yeterlilik algısı daha da azalmaktadır (Bu husus çalışmamızda birden fazla yöntem yardımıyla ortaya konulmuştur.) Bunun sebebi olarak akla, “süre arttıkça mevcut imkanların sıradanlaşması” gelmektedir. Gerçi bu noktada

doğma büyüme Balıkesirli olanlar için bu sıradanlaşmanın niçin söz konusu olmadığı ve bunların yeterlilik algılarının niçin oldukça yüksek olduğu da akla gelmektedir. Bunun sebebini herhalde yine, öncesinde başka yerlerde kalmamış olanlarda “mevcut olanı beğenme” eğiliminin yüksek olmasında aramak gerekir.

“Sıradanlaşma” olgusunun işaret ettiği çok önemli bir başka genel sonuç daha vardır. O da, yerel rekreasyonun -insanların geçici olarak başka yerlere gitmeleri anlamına gelen- “turistik faaliyet”in önemini azaltamayacağıdır. Çünkü, yerel rekreasyon imkanları ne kadar iyi olursa olsun, eğer bir süre sonra bunlar “sıradan”laşıyorsa, bu boşluk başka yerlere gidilerek (ki, bu turizm anlamına gelir) doldurulmak zorundadır.

Balıkesir’e başka bir kentten gelen ve dolayısıyla başka yerlerdeki rekreasyon imkanlarını da tatmış olan kimselerin, Balıkesir’deki rekreasyon imkanlarının yeterlilik düzeyini değerlendirirken “mutlak” bir değerlendirme yerine “nisbi” bir değerlendirme yapmaları da beklenebilir. Yani, bu kimselerin başka yerlerde daha iyi rekreasyon imkanlarını tatmış olsalar bile, Balıkesir’in “küçük şehir” olduğunun bilinciyle, bu şehirde mükemmellik aramanın rasyonel olmayacağını düşünerek buradaki imkanları “yeterli” bulmaları da mantığa aykırı olmazdı. Acaba bu “nisbilik” faktörü bireylerin Balıkesir’e verdikleri puanlarda hiç rol oynamış mıdır? Buna cevabımız da olumludur. Kalış süresi ile yeterlilik algısı arasındaki korelasyonun, “anlamli” olmakla beraber, “çok da güçlü olmayan bir korelasyon” anlamına gelen korelasyon katsayılarında ifadesini bulması, kanımızca bireylerin değerlendirmelerinde bu “nisbilik” faktörünün de belirli bir ölçüde rol oynadığını göstermektedir.

Dikkat çeken bir başka sonuç, eğitim düzeyi yükseldikçe yeterlilik algısının azalmasıdır. Gelir düzeyi için de aynı şeyi söylemek mümkündür. Bununla birlikte, korelasyon katsayısı (anlamli olmasına rağmen) bu değişkenlerde de düşük sayılabilecek düzeydedir. Yani “küçük şehirde yaşandığının bilincinde olunması” olarak tanımladığımız “nisbilik” faktörünün burada da bir ölçüde devreye girdiğini söylemek mümkündür.

Bir başka dikkat çeken sonuç, devlet memuru olan bireylerde yeterlilik algısının daha zayıf olmasıdır. Bu sonuç, -eğer “algının gerçeklik olduğu” özdeyişi doğruysa- boş zaman artışlarının rekreasyon faaliyetlerine katılmayı mümkün kılmakla birlikte, mevcut rekreasyon imkanlarının bir anlamda yetersizleşmesine de sebep olduğuna işaret etmektedir. Çünkü biliyoruz ki, devlet memurlarında günlük ve haftalık boş zamanlar, devlet memuru olmayanlara nazaran daha fazladır. Deyim yerindeyse, boş zamanı zaten olmayan bir kimsenin, mevcut rekreasyon imkanlarını “yeterli”

olarak görmekten başka bir seçeneği olmaz. Emeklilerde yeterlilik algısı yüksek çıkmıştır. Aslında emeklilerin boş zamanları devlet memurlarından da fazladır. Fakat bu sonuç, Türkiye’de emekli maaşlarının çok düşük ve emeklilerin de yaşça belli bir düzeye gelmiş, dolayısıyla bazı rekreasyon faaliyetlerine olan isteklerinin azalmış olmasıyla açıklanabilir.

Eğitim, gelir ve devlet memurluğu ile yeterlilik algısı arasındaki bu ilişkiler bize Güven ve Taşdeviren’in bir çalışmalarında (Güven ve Taşdeviren, 2012) söz ettikleri “rekreasyon kapasitesi” kavramıyla ilgili hususları hatırlatmaktadır. Rekreasyon kapasitesi, rekreasyona katılabilmek için gerekli boş zamanı ve geliri de içeren, ama bunlardan daha geniş kapsamlı bir kavramdır. Örneğin eğitim düzeyi düşük olan birisi, geliri ve boş zamanı yeterli olsa bile bazı rekreatif faaliyetlere katılamayabilir. Bu açıdan bu kimsenin “kapasite yoksunu” olduğu söylenir. Böyle bir kimsenin eğitim gerektiren türdeki rekreasyon faaliyetlerinin eksikliğinden şikayet etmesi de söz konusu olmaz. Fakat ne var ki, eğitim düzeyi düşük iken aranmayan bazı rekreasyon imkanları, eğitim düzeyinin yükselmesiyle birlikte aranır hale gelebilir ve mevcut imkanlar bireyler tarafından “yetersiz” olarak değerlendirilebilir. Eğitim için belirttiğimiz bu durum, gelir ve boş zaman olguları için de söylenebilir. Bütün bunlar eğitim, gelir ve boş zaman yeterince mevcut olduğu zaman, mevcut rekreasyon imkanlarının “yetersizlik” durumunun daha şiddetli olarak algılanacağını ifade etmektedir.

Çalışmamız, eğitim düzeyi, gelir düzeyi ve boş zaman arttıkça bireylerin rekreasyon gereksinimlerinin arttığını göstermektedir. Söz konusu değişkenlerdeki artışların yetersizlik algısını artırması bu şekilde yorumlanabilir. Bunu söylemek, rekreasyon faaliyetlerine katılabilmeyen bu faktörlerin düzeyinin yükselmesine bağlı olduğunu söylemekten farklı bir şeydir. Rekreasyon gereksinimleri her eğitim, gelir ve boş zaman düzeyi için sabit olsaydı, bu değişkenlerin yeterince yükselmesiyle birlikte rekreatif ihtiyaçların artık tatmin edilebileceğini ve “daha mutlu bir toplum” hedefine ulaşılmış olunduğu söylenebilirdi. Fakat çalışmamızdaki sonuçlar öyle olmadığını, engeller ortadan kalktıkça rekreasyon imkanlarının düzeyini de yeniden gözden geçirmek gerektiğine işaret etmektedir.

Eğitim, gelir ve boş zaman arttıkça “rekreasyon imkanlarının yetersizliği” algısının da artması, toplum açısından daha önce söz konusu olmayan yeni bir “mutsuzluk” kaynağı haline gelebilir. O halde, bir bölgede eğitim ve gelir düzeyini yükseltmek için gösterilen çabalara, rekreasyon imkanlarını geliştirme çabalarının eşlik etmesi zorunludur ve hatta eğitim ve üretim (gelir)

artışlarının toplum refahını artırdığının söylenebilmesi bile buna önemli ölçüde bağlıdır. Çalışmamız bu hususu açıkça ortaya koymuştur.

Özetlersek, çalışmamızda ele aldığımız “Balıkesir” örneği, sadece bu kent sakinlerinin rekreasyon konusundaki düşünce ve tutumlarını ortaya koymakla kalmamış, rekreasyon faaliyetleri konusuyla ilgili bazı genellemeleri ortaya koymamıza da yardımcı olmuştur.

KAYNAKLAR

Ağılönü, A., ve Mengütay, S. (2009). Yerel yönetimlerde rekreasyon hizmetleri ve model belirleme. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 160-176.

Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2007). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: SPSS Uygulamalı*, (Geliştirilmiş 5.Baskı). Adapazarı: Sakarya Yayıncılık.

Boman, M., Fredman, P., Lundmark, L., ve Ericsson, G. (2013). Outdoor recreation – A necessity or a luxury? Estimation of Engel curves for Sweden. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 3-4, 49–56.

Çerez H., Yılmaz Ş. ve Dinçer Ö. (2006). Antalya Merkez Emniyet Teşkilatında Görev Yapan Emniyet Mensuplarının Rekreasyon Etkinliklerine Katılımlarının İncelenmesi .9. *Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi*, (s. 1-3). Muğla.

Gartner, W. C. ve Lime, D. W. (2000). *Trends in Outdoor Recreation, Leisure and Tourism*. Cambridge, MA, USA: CABI Publishing.

Göktaş, Z. (2007). Vergi Dairesi Başkanlığında Çalışan Personelin Boş Zamanlarını Değerlendirmesi Üzerine Bir Araştırma (Balıkesir Örneği). *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi*, 2(2).

Gürbüz, A. K. (2015). *Lisans Düzeyinde Eğitimde “Rekreasyon Yönetimi Bölümü’nün Anlamı, İçermesi Gereken Dersler ve Gereklere Üzerine Manifesto”* Balıkesir, Liva Yayınları.

Güven, A. G., ve Taşdeviren, G. (2012). Çalışma Saatleri ve Kapasite Yoksunluğu Perspektifinden Rekreasyon .I. *Rekreasyon Araştırmaları Kongresi*: 392 - 408, 12 – 15 Nisan 2012, Kemer, Antalya.

Hacıoğlu, N., Gökdeniz, A., ve Dinç, Y. (2015). *Boş Zaman ve Rekreasyon Yönetimi Örnek Animasyon Uygulamaları* (Güncellenmiş 3. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.

Karaküçük, S. (1999). *Rekreasyon Boş Zaman Değerlendirme*, (3. Baskı), Ankara: Gazi Kitabevi.

Kozak, N., Kozak, M. A., ve Kozak, M. (2014). *Genel Turizm İlkeler - Kavramlar* (Gözden Geçirilmiş 16. b.). Ankara: Detay Yayıncılık.

Köktaş, Ş. K. (2004). *Rekreasyon Boş Zamanı Değerlendirme* (Geliştirilmiş 3. Baskı). Ankara: Nobel.

Kurar, İ. ve Baltacı, F. (2014). Halkın Boş Zaman Değerlendirme Alışkanlıkları: Alanya Örneği. *International Journal of SciencendSport*, 39-52.

Nebioğlu, F., Tekin, A., Akçakoyun, F., Altay, B., Ünal, H., ve Ataçocuğu, M. (2006). Turizm Destinasyonunda Bulunma Kriterine Göre Belediye Rekreasyon Hizmetlerinin Karşılaştırılması. 9. *Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Muğla*, (s. 38- 40).

Özdağ, S., Yeniçeri, M., Fişekçioğlu, İ. B., Akçakoyun, F. ve Kürkçü, R. (2009). Devlet Memurlarının Boş Zaman Değerlendirme Eğilimleri, Antropometrik ve Fiziksel Uygunluk Seviyeleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (22).

Perez-Verdin, G., Lee, M. E. ve Chavez, D. J. (2004). Outdoor Recreation in a Protected Area in Southern Durango, Mexico: Analysis of Local Residents' Perceptions. *Society & Natural Resources: An International Journal*, 17(10), 897-910.

Sağlık, A., ve Kelkit, A. (2014). Çanakkale Kent Halkının Rekreasyonel Eğilim ve Taleplerinin Belirlenmesi. *ÇOMÜ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 2(1), 27–36.

Sekaran, Uma. (1992). *Research Methods For Business. A Skill Building Approach*, USA: John Wiley&SonsInc.

Tez, Ö., Doğan, Ö., Yavaş, Ö., Erkaya, E., Tavazar, H., ve Güzel, P. (2014, July). Yerel Yönetimlerde Serbest Zaman ve Rekreasyon Hizmetleri (İzmir İli Örneği). *International Journal of Science Culture and Sport*(Special Issue 1).

Torkildsen, G. (1999). *Leisure ve Recreation Management*. SponPress.

Torkildsen, G. (2005). *Leisure and Recreation Management* (5th ed.). Routledge.

Türkay, O. (2015). Rekreasyon İşletmeleri., B. Zengin ve Ş. Demirkol (Ed.) içinde, *Turizm İşletmeleri*, (Genişletilmiş ve

- Gözden Geçirilmiş 3. Baskı), İstanbul: Değişim Yayınları, 348-389.
- Tütüncü, Ö., Taş, İ. ve Kiremitçi, İ., (2012). Rekreasyonda Kurumsallaşma ve Uzmanlaşma, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*,23(1), 112-116.
- UNWTO. (2015). UNWTO Tourism Highlights, 2015 Edition.
- Usta, Ö. (2014). *Turizm Genel ve Yapısal Yaklaşım* (4. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yeniçeri, M., Coşkun, B. ve Özkan, H. (2002). Muğla İl Merkezindeki Memurların Boş Zaman Değerlendirme Eğilimlerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma. *Muğla Üniversitesi SBE Dergisi, Bahar* (7).
- Yılmaz, Ş., Küçüktopuzlu, F. and Çerez, H. (2006). The Recreational Activity Condition and Level of Satisfaction of Individuals in Antalya City. , *9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi*, Muğla: Nobel Yayın Dağıtım.
- http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.559ba031517de5.35715449, Erişim: 07.07.2015.
- http://www.unicef.org/turkey/udhr/_gi17.html, Erişim: 14.09.2015.